

Інфармацыйная культурна-грамадская газета Гарадоччыны

ГАСЦІНЕЦ

БЕЛАРУСКІ
АФАРЫЗМ

За дэмакратыю –
на словах, але на
справе – за дубінку!

Васіль Жуковіч

№ 9 (308) ЛІПЕНЬ 2021 ГОДА

ПОГЛЯД РЕДАКТАРА

ГІСТОРЫЯ АД КАРАТКЕВІЧА І СУЧАСНЫЯ ЗНАКІ НЕБА

Наш вялікі пісьменнік, беларускі класік Уладзімір Караткевіч напісаў выдатнейшы гістарычны раман “Хрыстос прыязмліўся ў Гародні”. І ў сёлетнім ліпені менавіта ў Гародні адбыліся знакі неба.

Выдатны раман нашага класіка “Хрыстос прыязмліўся ў Гародні” мне атрымалася прачытаць толькі вясной гэтага года. Раман уразіў найперш сакавітай беларускай мовай з аўтэнтчнымі словамі, якіх ужо няма ў сталінскай “наркамаўкі”. Падумалася, што цяперашняя беларуская мова менавіта і псавалася, каб прасцей было весці русіфікацыю беларусаў.

Але ж раман Караткевіча папрадмове Анатоля Вераб’я па сваіх мастацкіх асаблівасцях можна суаднесці з такімі сусветнымі творамі, як “Гарганцюа і Пантагруэль” Ф. Рабле, “Легенда пра Уленшпігеля”, Ш. дэ Кастэра, “Майстар і Маргарыта” М. Булгакава, “Імя ружы” У. Эка.

Галоўны герой Юрась Братчык увасабляе вобраз сярэдневяковага

чалавека, актыўнага, неспакойнага, вясёлага і гарэзлівага, які вызваліўся з путаў царкоўных догмаў і засвойваў эстэтычныя і духоўныя набыткі, што неслі новыя часы. Караткевіч паказаў разняволенне чалавечага цела і духу.

І падзеі рамана адбываюцца на землях “княства Беларуска-Літоўскага” каля Гародні, а галоўнае, ключавыя падзеі адбываюцца ў самой Гародні.

Цяперашняя ж Гародня таксама вылучаецца па свайму рэлігійнаму жыццю сярод іншых абласных гарадоў Беларусі. Гэта праявілася і ў апошні год. Тут не толькі каталіцкія святары асуджалі гвалт супраць народа пад час падзей 2020 года. Таксама і праваслаўны архіепіскап Гарадзенскі і Ваўкавыскі Арцёмій выступаў супраць

гвалта і зла, за дабро і спакой на беларускай зямлі.

Але больш цікава ліпеньскія катаклізмы з мастом у Гародні, які планавалася адкрываць з удзелам Лукашэнкі. Новы ўсходні мост меліся адкрыць у Гародні ў суботу 17 ліпеня. На ягонае адкрыццё чакалі Аляксандра Лукашэнку і вялікае шоу. Аднак урачыстасць адмянілі за некалькі гадзін да пачатку — частку дарогі змыла залева, другі раз за месяц. Адкрыццё новага моста прымеркавалі да «дня вызвалення Гародні». На месцы ўрачыстасць ўжо ўзьвялі былі сцэну. Меліся выступіць беларускія і расейскія артысты.

Аднак у гэты дзень прайшла залева і літаральна за 20 хвілін знішчыла частку мацаванняў, у некалькіх месцах з’ехалі ўніз фрагменты асфальту, тратуары, агароджы, вымыла пясок.

За 20 хвілін выпала дажджу столькі ж, як амаль за 20 дзён, перадае БТ.

Аб наступствах моцнага дажджу старшыня Гарадзенскага аблвыканкаму Уладзімер Каранік адразу паведаміў Лукашэнку. Той вырашыў, што «бяспека людзей перадусім» і паабяцаў прыехаць на наступнае адкрыццё моста.

Такога дажджу яшчэ ніколі ў Гародні не было. Мне думецца, што гэта знак з неба, каб нашы ўлады і найперш Лукашэнка задумаўся пра падзеі апошняга года.

Бо не варта трымацца за ўладу, калі участковыя камісіі былі не здатны праўдзіва падлічыць галасы выбаршчыкаў 9 жніўня. Не варта ператвараць мірных беларусаў у экстрэмістаў і тэрарыстаў. Не варта далей весці эскалацыю гвалту супраць народа.

Крызіс ў Беларусі мусіць вырашацца шляхам перамоў пры міжнароднай дапамозе.

Іншага шляху няма.

Леанід Гаравы

ЗНАЧНА БОЛЬШ НАВІНАЎ ПРА ГАРАДОК НА HARADOK.INFO

ВІЗІТ

ГОСЦІ З МІНСКА Ў ГАРАДКУ

16 ліпеня Гарадок наведаў наведар Міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Пярцоў В.Б. які правёў сустрэчу з калектывам рэдакцыі раённай газеты «Гарадоцкі веснік». Таксама адбылося пасяджэнне Гарадоцкага райвыканкама з удзелам намесніка Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь Хмарук С.К., намесніка пракурора вобласці Гука У.І. і пракуратуры Гарадоцкага раёна.

У рамках Адзінага дня інфармавання раён наведаў Міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Пярцоў В.Б. Ён правёў сустрэчу з калектывам рэдакцыі раённай газеты «Гарадоцкі веснік», нацэліў калектыв на актыўную працу па развіцці газеты, ўкараненне новых форм і метадаў, інтэрактыўных тэхналогій, сродкаў перадачы і давадзнення да ведама насельніцтва інфармацыі. Міністр наведаў Дом рамёстваў, музей і Гарадоцкі гарадскі дом культуры, азнаёміўся з гісторыка-культурнай спадчынай Гарадоччыны. З станоўчага боку Уладзімір Барысавіч адзначыў добраўпарадкаванасць і прыгажосць Гарадка, якія падтрымліваюцца і захаваліся пасля Дажынак 2014 года.

Адначасова з гэтым візітам адбылося пасяджэнне райвыканкама з удзелам намесніка Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь Хмарук С.К., намесніка пракурора вобласці Гука У.І. і пракуратуры Гарадоцкага раёна. На парадку дня пытанні: «Аб ходзе выканання комплекснага

плана па прафілактыцы правапарушэнняў на тэрыторыі Гарадоцкага раёна» і «Аб выніках выканання бюджэту Гарадоцкага раёна за першае паўгоддзе 2021 года».

Намеснік старшыні райвыканкама Марына Здольнікова пазначыла станоўчыя тэндэнцыі ў крымінагеннай сітуацыі раёна. Увогуле па выніках працы за паўгоддзе мае месца зніжэнне агульнай колькасці злачынстваў на 12,1% (ў 2021 г. — 94 факту), у тым ліку па лініі крымінальнага вышуку — 27,4%. Менш здзейснена цяжкіх і асабліва цяжкіх злачынстваў, у грамадскіх месцах, у стане алкагольнага ап’янення, рэцыдыўнай злачыннасці і крадзяжоў усіх формаў уласнасці.

Не дапушчана рабаванняў, няшчасных выпадкаў і злачынстваў на аб’ектах чыгуначнага транспарту.

Разам з тым на тэрыторыі раёна за першае паўгоддзе 2021 года адзначаецца рост злачынстваў у дачыненні да пажылых грамадзян, злачынстваў, учыненых грамадзянамі

(працяг на стр. 2)

“ГАРАДОЦКІ КРАЙ”

ВАКОЛІЦЫ ГАРАДКА Ў 20-Я ГАДЫ ХХ СТАГОДДЗЯ

Працяг. Пачатак у №8 за 15 ліпеня 2021 года “Пачаў дзейнічаць мясцовы YouTube канал”.

Само ж возера Шчарбакоўскае відавочна атрымала назву ад вёскі Шчарбакі, якая раней існавала на гары на правым беразе ракі Усысы пры яе выцяканні з гэтага возера.

Вёска ж Вараб’і была на поўнач ад возера Жабінка, яго яшчэ называюць Чортавым. Але на мапе 1910 года яе няма. Тут наша вёска там, дзе лічба 2-е.

У вёсцы Вараб’і тады было 12 драўляных дамоў. Жыхары лавілі рыбу ў Шчарбакоўскім возеры амаль рукамі і прадавалі габрэям у Гарадку. Прыбытак ад рыбнай лоўлі быў значнай падтрымкай для жыхароў вёсак каля Усысы, асабліва вёскі Вараб’і. Бо тады магчыма было доўгай спаднічай за пару гадзін налавіць вядро шчупакоў, ляшчоў і г.д.

Вёска Вараб’і ж тады адносілася да Водвінскага сельсавета, які размяшчаўся на гары на поўдзень за Святым возерам. Там у сельсавеце і запісвалі, дзетка, якія нарадзіліся ў в. Вараб’і. Побач з вёскай было шмат арэшнікаў і суседняе возера называлі Арэхавым цяпер мо больш вядомае, як Другое возера.

Ад вёскі дарога вяла на млын, што быў на рацэ Усысе. Там яшчэ быў дом і мост, якія праіснавалі яшчэ да 70-х

гадоў ХХ стагоддзя. Але сёння ў гэтым месцы непразны хмызняк.

Рэчка Усысы у сваім цячэнні калі вёска Вараб’і называецца Шорная, бо каля яе была артэль шорнікаў, якія выраблялі прылады для коняў: хамуты, збрую. Коні напачатку ХХ стагоддзя былі галоўнымі ў працы на зямлі.

Паўночны бераг Шчарбакоўскага возера адносіўся да Свінאלупскай сельскай абшчыны — да ручая які зараз цячэ з в. Смалькі. Вёска Свінאלупы праіснавала да 70-х гадоў ХХ стагоддзя, пакуль не пачалі будаваць дарогу Гарадок — Сіроціна. Цяпер тут садовае таварыства «Лясное». Гэта садовае таварыства размяшчаецца і там, дзе была вёска Шчарбакі, дзе ў 30-я гады быў панскі маёнтак.

Менавіта тут, дзе выцякае рака са Шчарбакоўскага возера яна і называецца Усысай. І далей з такой назвай Усысы будзе несці воды праз Вайханскі, Даўгапольскі сельсаветы — пакуль не ўпадзе ў рэчку Обаль левым прытокам каля вёскі Мішневічы Шумілінскага раёна.

Рэчка Усысы працякае ў нізіне каля Вараб’вых і Шчарбакоўскіх гор. На яе правым берагу на пачатку ХХ стагоддзя былі вёскі: Трацякі і Муравіцкі. Але зараз ніякіх пабудов тут

не засталося. Толькі на месцы в. Муравіцкі маюцца здзічэлыя яблыні, а не падалёку садовае таварыства «Дружба».

Такія былі назвы вёсак каля Гарадка называецца Гаражанка.

Сёння ніякіх знакаў на месцы жыцця нашых продкаў у ХХ стагоддзі ў гэтым месцы Гарадоцкага края няма.

Але ж для гісторыі і геаграфіі края гэта істотныя моманты, якія варты ўшанавання, каб папулярызаваць Гарадоцкі край..

(заканчэнне)

Леанід Гаравы

Аб’ява

Аператыўная інфармацыя аб падзеях Гарадоччыны, рэгіёна і больш, чым у газеце, зараз па-беларуску і па-расейску з’яўляецца на Інтэрнэт-рэсурсе: <http://haradok.info>

Наша газета “Гасцінец” стала размяшчацца на партале <https://kamunikat.org/hasciniec.html>, дзе ёсць яе архіў за ўсё папярэдняе гады

Каб атрымліваць кожны нумар газеты «Гасцінец» паведаміце рэдакцыі аб гэтым — і вы яго атрымаеце. Калі ўжо не жадаеце атрымліваць выданне, то патэлефануйце у рэдакцыю.

ВІЗІТ

(пачатак на стар. 1)
за межних, ДТЗ. Колькасць пажараў павялічылася на 38,5%, аднак гібель на пажарах менш на 50% (1 чалавек у гэтым годзе).
Работа ўсіх суб'ектаў прафілактыкі раёна ў сферы прафілактыкі правапарушэнняў працягваецца. Асабліва ўвага будзе нададзена, як і ў першым паўгоддзі, кіберзлачыннасці,

якая вырвалася ў лідэры па росце злачынстваў (з 6 да 13 фактаў).
Ад рэдактара: Уся інфармацыя пра візіты мінскіх чыноўнікаў апошніх гадаў ў мясцовым афіцыйным друку падаецца выключна на расейскай мове. Ды і ці гучала беларускае слова перад мінскімі гасцямі ў рэдакцыі, музеі, ГДК?

Гэта ж вельмі праблематычна пры цяперашнім стаўленні нелігітымнай улады да выкарыстання дзяржаўнай беларускай мовы ў медыйнай прасторы.

Асіміляцыю трэба завершаць? Пра гэта ж марылі царскія чыноўнікі і камуністычныя кіраўнікі апошніх два стагоддзі.

Л. Антонаў

ЦЭНЫ

ВЫЯЎЛЕННЫ ПАРУШЭННІ ПАРАДКУ

Камітэт дзяржаўнага кантролю Віцебскай вобласці працягвае кантроль за выкананнем заканадаўства аб цэнах на сацыяльна значныя тавары, паведамлілі БЕЛТА ў ведамстве.

За першае паўгоддзе 2021 года парушэння парадку фарміравання цэн выяўлены ў 77 з 536 абследаваных гандлёвых аб'ектах у Браслаўскім, Бешанковіцкім, Верхнядзвінскім, Віцебскім, Докшыцкім, Сенненскім, Талачынскім, Глыбоцкім, Аршанскім, Полацкім, Гарадоцкім, Пастаўскім, Мёрскім і Чашніцкім раёнах, а таксама Віцебску, Наваполацку і Воршы. "У чэрвені выяўлена рэалізацыя памідораў, цыбулі і яблыкаў

у крамах індывідуальных прадпрыемстваў у Мёрах і Оршы, а ў краме ў Наваполацку рыбных кансерваў і свежамарожанай рыбы з перавышэннем гандлёвых надбавак ад 10% да 120%. Па ўсіх парушэннях прынятыя прадугледжаныя заканадаўствам меры рэагавання - кошты зніжаны на 240 найменшаў тавараў", - адзначылі ў КДК Віцебскай вобласці.

За неаднаразовыя парушэнні закона аб цэнах накладзеныя штрафы на кіраўнікоў арганізацый гандлю Віцебска, Віцебскага раёна і Оршы. Кантроль за выкананнем цэн будзе працягнуты з прыцягненнем прафсаюзным арганізацый, падкрэслілі ў КДК.

Ад рэдактара: з 17 адміністрацыйных адзінак Віцебшчыны штрафы за неаднаразовыя парушэнні закона аб цэнах накладзены толькі ў Віцебску, Оршы і Віцебскім раёне. Пра 13 раёнаў, уключна за Гарадоцкім нічога не паведамляецца.

Л. Антонаў

ЛІКВІДАЦЫЯ

"МОВА НАНОВА" ЗЛІКВІДАВАНА

У Віцебску ўлады ліквідавалі культурніцкую ініцыятыву беларусаў.

Права за захаванне і развіццё культурнай спадчыны і нацыянальнай ідэнтычнасці з'яўляецца значным для людзей і павінна ўсяляк падтрымлівацца дзяржавай. У нашай краіне гэта права абмяжоўваецца ўладамі, ствараецца імі перашкоды і іншы раз і наўпрост забараняецца яго рэалізацыя.
Самым апошнім прыкладам падобнай контрпрадукцыйнай дзейнасці дзяржавы стала закрыццё сацыяльна-культурнай установы "Мова Нанова", якая сваёй дзейнасцю прапагандавала беларускую мову як сродак зносінаў беларусаў, усяляк развівала беларускую

культуры і натхняла беларусаў на самаідэнтыфікацыю сярод славянскіх народаў.
Ніжэй прапануецца рэакцыю адной з вядучых курсаў "Мова Нанова Віцебска" Таццяны Дубоўскай, з якой яна выступіла ў сацыяльнай сетцы Фэйсбук са зваротам у сувязі з ліквідацыяй установы "Мова Нанова".
"Сябры!
Хутчэй за ўсё вы сочыце за навінамі і ўжо ведаеце, што сацыяльна-культурную ўстанову "Мова Нанова" ліквідавалі.
Мы, вядоўцы курсаў "Мова Нанова Віцебск", удзячныя ўсім, хто быў з намі 7 год. Мы

удзячныя гасцям, якія знаходзілі час, каб завітаць да нас.
Вялікая просьба да вас, шаноўныя слухачы: не губляйцеся! Мы заўсёды побач і гатовыя прыйсці вам на дапамогу ў моўных пытаннях!
Мова Нанова - гэта тысячы людзей, якія за 7 гадоў прайшлі праз курсы. І атрыманыя веды ды любоў да беларушчыны немагчыма ліквідаваць.
Шторабіць далей? Размаўляць па-беларуску, любіць Беларусь, вывучаць нашу вялікую мову, гісторыю і культуру. Пасля кожнай ночы наступае дзень, і пасля гэтай цёмнай ночы дзень наступіць абавязкова таксама.
Усім шчасця, здароўя і кахання! Пахне чабор!"

Віталь Кажух

ПЕРАСЛЕД

“ЗАЧЫСТКА” АКТИВІСТАЎ

У Віцебскай вобласці прайшла «зачыстка» актывістаў недзяржаўных арганізацый.

У Віцебскім рэгіёне, як і па ўсёй краіне, 14 ліпеня прайшоў масавы пераслед людзей за іх актывіную грамадзянскую пазіцыю. Зраніцы сілавікі прыйшлі да актывістаў недзяржаўных арганізацый, партый і рухаў ва ўсёй Віцебскай вобласці.

Затрыманы ў Полацку

У Мікалая Шараха, кіраўніка суполкі Свабоднага прафсаюзу з Полацку і сябры Полацкага праваабарончага таварыства, адбыўся ператрус. Яго праводзілі супрацоўнікі Полацкага РАУС у межах распачатай 29 сакавіка 2021 году крымінальнай справы паводле арт. 341 КК ("Апаганьванне збудаванняў і псаванне маёмасці").

Пасля ператрусу трое супрацоўнікаў паехалі з Міколам у офіс Цэнтра інфармацыйна-прававой падтрымкі сацыяльна

неабароненых груп насельніцтва "Адвакацыя", каб зрабіць ператрус і там. Пасля гэтага Мікола Шарах быў затрыманы на 72 гадзіны. 17 ліпеня яго адпусцілі на волю. Працэсуальны статус Шараха невядомы.

У гэты жа дзень у Полацку была затрыманая мясцовая паэтка Лера Сом. У яе правялі ператрус, забралі тэхніку, жанчыну павезлі на допыт у следчы камітэт па Віцебскай вобласці. З нагоды якой справы праводзіліся следчыя мерапрыемствы - невядома. Потым Леру Сом адпусцілі.

У Воршы затрымлівалі Казмерчака і Леўчанкава

У Воршы сілавікі затрымалі і адвезлі на допыт рэдактара мясцовага парталу orsha.eu і праваабаронцу Ігара Казмерчака. Ад пачатку ліпеня гэта было

другое ягонае затрыманне. Казмерчака затрымлівалі 8 ліпеня. Тады ў ягоным доме прайшоў ператрус. Праз трое сутак журналіста выпусцілі з СІЗА. Як і тады, пасля допыту Ігара выпусцілі на волю.

У гэты ж дзень два ператрусы прайшлі ў былога сябры ПЦ "Вясна" з Барані Аршанскага раёна Васіля Леўчанкава.

Пасля першага ператрусу яго адвезлі ў Віцебск у СК на допыт, а па вяртанні ў Воршу адбыўся другі ператрус. Ён зараз на волі.

У Віцебску затрымлівалі сястру палітвязня Малахоўскага

13 ліпеня а 6-й раніцы была затрыманая сястра жонкі палітвязня Уладзіміра Малахоўскага Ларыса Сняткова. Вынікам ператрусу стала канфіскацыя ноўтбуку. Пакуль невядома, у якім працэсуальным статусе знаходзіцца Ларыса. Ці яна на волі - немаведама.

Міхась Пісараў

ЗДАРЭННЕ

ВЫРАТАВАЛІ МУЖЧЫНУ

У Гарадоцкім раёне работнікі МНС выратавалі на пажары мужчыну.

Днём 19 ліпеня ў вёсцы Слабада Гарадоцкага раёна гарэў жылы дом, паведамлілі ва УМНС па Віцебскай вобласці.

Калі на месца надзвычайнага здарэння прыбылі ратавальнікі, памяшканне было моцна задымлена. Увайшоўшы ў дом, работнікі МНС убачылі падпаленую ложку і які ляжаў каля яе гаспадара пабудовы. 60-гадовы мужчына знаходзіўся ў стане

непрытомнасці.

Ратавальнікі вынеслі пацыента на свежае паветра і паспрабавалі прывесці ў пачуцці да прыезду медыкаў. Вяскоўца шпіталізавалі з атручваннем прадуктамі гарэння і нязначнымі апёкамі.

Прычына пажару высвятляецца. Разглядаецца версія - неасцярожнае абыходжанне з агнём пры курэнні.

Т. Гаражанкі

ПРАКУРАТУРА

НЕ ТАК СДАВАЛІ В ПРОКАТ КАТАМАРАНЫ

В Городокском районе сдавали в прокат катамараны без прохождения в установленном порядке технического освидетельствования и т.д.

Витебская транспортная прокуратура совместно с Государственной инспекцией по маломерным судам Витебской области проверила соблюдение законодательства при эксплуатации судов на озерах Сосно в Витебском районе и Лосвидо в Городокском районе. Об этом БЕЛТА сообщили в службе информации прокуратуры Витебской области.

В соответствии с правилами пользования маломерными судами и базами (сооружениями) для их стоянок, утвержденными постановлением Совета Министров от 20 июня 2007 года, каждое маломерное судно должно эксплуатироваться в исправном техническом состоянии с необходимым комплектом оснащения и с соблюдением условий, указанных в свидетельстве о его классификации. Судоводитель обязан принимать все меры для обеспечения безопасности судоходства маломерного судна, предотвращения причинения вреда находящимся на нем людям. При этом запрещается выходить в плавание при отсутствии на маломерном судне, подлежащем государственной регистрации и классификации, техническому освидетельствованию, судового билета, сертификата о допуске судна к эксплуатации и спасательных жилетов.

Установлено, что на озере Лосвидо такие маломерные гребные суда, как катамараны, принадлежащие туристско-

оздоровительному комплексу «Лосвидо» УП «Витебсктурист», сдавались на прокат без прохождения в установленном порядке технического освидетельствования. Они также не имели судовых билетов и сертификатов о допуске к эксплуатации. Аналогичные нарушения допустил Витебский районный физкультурно-спортивный клуб «Урожай» на озере Сосно. При этом один из катамаранов эксплуатировался с явным техническим повреждением — он имел трещину на корпусе.

Невыполнение судоводителями требований безопасности при эксплуатации маломерных судов создает потенциальную угрозу для жизни и здоровья граждан при возникновении аварийной ситуации.

К слову, в ходе проверки прокуроры выявили граждан, которые занимались рыбной ловлей и находились в гребных и моторных лодках без спасательных жилетов. У них не было судовых билетов и сертификатов о допуске судна к эксплуатации.

Витебская транспортная прокуратура вынесла владельцам маломерных судов предписания об устранении нарушений законодательства при эксплуатации объектов водного транспорта. Официально предупредила граждан о недопустимости повторного игнорирования правил безопасного пребывания на воде.

www.belta

АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

ЛАПАЦЬ ЯК ПРЫКЛАД ТРАДЫЦЫЙНАЙ КАШТОЎНАСЦІ

У змаганні Добра са Злом перамога застаецца за Добром. Чакаць засталася нядоўга, патрывайце.

У нашых паўднёвых суседзяў растае суверэнiтэт — і ад гэтага пакутуюць людзі. Гэту думку я не высмактаў з пальца. Не мой узровень.

Чаму, аднак, у нашых паўднёвых суседзяў растае суверэнiтэт? Адказ на гэта экзiстэнцыйнае — гэта значыць, вельмі важнае для iснавання чалавецтва — пытанне, я ў два клікі знайшоў у сваёй кампутарнай бібліятэцы: «... усходнеславянскім народам застаюцца два шляхі: ці яны кансалідуюцца, аб'ядноўваюцца і ствараюць свой уласны цэнтр развіцця і сілы, ці яны ператвараюцца ў „этнаграфічны матэрыял“, глебу і ўгнаенне для развіцця іншых цывілізацыйных цэнтраў».

Няма нічога дзіўнага ў тым, што такое глыбокае адкрыццё я здабыў з артыкула, надрукаванага ў часопісе «Беларуская думка». Дзе яшчэ друкавацца доктару філасофскіх навук, прафесару, аўтару больш за 270 навуковых прац, у тым ліку цэлага шэрагу манаграфій, падручнікаў і навучальных дапаможнікаў Чэслава Кірвеля?

У прыведзенай цытаце рэкамендую звярнуць увагу на злучнік «ці». Без яго не абыходзіцца ні адно публічнае выказванне сучасных маніхей. Тут напрошваецца тлумачэнне, і нягледзячы на тое, што ў «Азбуках паліталогіі» сутнасць маніхейства раскрывалася неаднаразова, буду вымушаны звярнуцца да самацытавання: «маніхейства — вучэнне, заснаванае ў III стагоддзі рэлігійным філосафам Мані. Схільныя да маніхейства грамадзяне разглядаюць свет як арэну, на якой у апошняй бітве сышліся Дабро і Зло, Святло і Цемра».

Тыповы маніхей адрознівае толькі два колеры: чорны і белы. Ніякіх паўтонаў для яго не існуе. Адсюль дзяленне супляменнікаў на «сваіх» і ворагаў. Ёсць логіка культуры, у якой маніхейства — адна з базавых характарыстык. Той, хто заклікае да вяртання да традыцыйных каштоўнасцяў, павiнен памятаць пра гэта.

Праблема «лішніх»

Спецыялістаў традыцыйных каштоўнасцяў у нас лічыць — не пералічыць. Аднак гэта

не перашкаджае і заездным гастралёрам паспяхова ўплятаць сваё лыка ў рагожу айчыннай прапаганды. Свежы прыклад — сакратар Савета бяспекі Расіі Мікалай Патрушаў, які наведваў Беларусь з афіцыйнымі візітамі ў канцы чэрвеня. Яму і слова: «Мы — прыхільнікі традыцыйных каштоўнасцяў, і іх трэба адстойваць. Таму кансультацыі вельмі карысныя, прайшлі выключна плённа. Нашы апараты (Саветаў бяспекі РБ і РФ. — С. Н.) працягваюць супрацоўніцтва».

Апараты Саветаў бяспекі — як кладоўкі для захоўвання традыцыйных каштоўнасцяў! Калі так пойдзе і далей, то дажывем да артыкула ў Канстытуцыі, якая абавязвае грамадзян сёбраць капусту выключна лапцём. А што, чым лапаць — не традыцыйная каштоўнасць?

На дварэ XXI стагоддзё, на дварэ пяты тэхналагічны ўклад. Што там яшчэ на дварэ? На беларускім... — поўна носьбітаў традыцыйных каштоўнасцяў, а на расійскім — у працэнтных суадносінах іх яшчэ больш.

У Еўропе пераход ад традыцыйных каштоўнасцяў да каштоўнасцяў мадэрну пачаўся ў XVIII стагоддзі ў выніку прамысловай рэвалюцыі. Адзін з вынікаў гэтага пераходу — павелічэнне сярэдняй працягласці жыцця з 30 да 80 гадоў. Каму такое блазоддзе можа спадабацца, калі ўлічыць, што на змену феадалізму (аграрнаму грамадству) прыйшоў капіталізм (індустрыяльнае грамадства) з яго нястрымнай прагай нажывы і палавой распуснасцю?

У Расіі гэты пераход пачаўся яшчэ пры цары-баюхну і завяршыўся пры дарагім Леанідзе Лычы (у БССР гарадское насельніцтва перавысіла сельскае ў 1975 годзе), але ён не суправаджаўся адекватнымі

зменаў у грамадстве. Чалавек савецкі, нягледзячы на свой высокі ўзровень адукацыі, ад традыцыйных каштоўнасцяў так да канца і не пазбавіўся, чым, зрэшты, і ганарыўся.

Балючая праблема любога сістэмнага пераходу — гэта праблема «лішніх». Прыгадаем словы Астапа Бэндэра з «Дванаццаці крэслаў»: «Кіса, мы чужыя на гэтым свяце жыцця!»

Цытату з несмяротнага рамана растлумачу цытатай, запэчычанай у расійскага блогера Анатоля Несміяна: «Справа ў тым, што ўзнікае не проста новы ўклад, а наогул новае асяроддзе. У паў метэарыт — змяніўся клімат — дамінуючыя віды выміраюць проста таму, што яны адаптаваныя і паспяховыя толькі ў тым клімаце, які быў да падзення метэарыта...»

У сацыяльных катастроф — тыя ж заканамернасці. Пасля пераходу — што «уверх» (у выпадку поспеху), што «ўніз» (у выпадку няўдачы) вялікая частка цяперашняга соцыуму вырачана на паразу. Не толькі ў фізічным сэнсе, але і ў ментальным. Усе тыя нормы, якія дзейнічалі ў ім, у новай рэальнасці акажуча непатрэбнымі. А магчыма, нават шкоднымі. Таму яны застануцца ў выглядзе паданняў, легенд, міфаў, але іх не возьмуць з сабой у новую нармальнасць...»

Яшчэ гадоў 5–10 утрымацца Добрымі намерамі выбрукавана дарога ў пекла. Хто сёння памятае пра намер вырабляць беларускія мабільныя тэлефоны? А як наконт вытворчасці верталётаў? Дзе працякае тая Лета, у якую ўсё гэта адышло?

Не памятаю, у якім з даўніх гадоў у Міністэрстве гандлю СССР паўстала ідэя арганізаваць вытворчасць кухоннай мэблі. Па ўзоры далёка ехаць не давялося. У ГДР масавы выраб

такой мэблі быў наладжаны. «Ідэя не проста ўзнікла, — піша эканаміст Алес Грыгор'еў у кнізе „Эпоха росту“, — але і знайшліся энтузіясты, якія здолелі ўгаварыць начальства, і праект быў дадзены ход. Дык вось, першы савецкі кухонны гарнітур з'явіўся... праз 10 гадоў».

Затрымка адбылася не з-за бюракратыі. «Давалася стварыць дзве новыя падгаліны, — г.зн. вылучыць інвестыцыі, пабудоваў заводы, вырабці, закупіць і наладзіць абсталяванне...» І яшчэ шмат чаго давялося рабіць упершыню...

Ёсць такое паняцце — прадметна-тэхналагічнае мноства (ПТМ). Не палохайцеся, а ўявіце, што групу распрацоўшчыкаў айфонаў з дапамогай машыны часу перанеслі ў Афіны часоў Пярыкла (495–429 г.да н.э.). І што нашы разумнікі здолелі б там стварыць?

У кожнай эпохі — сваё ПТМ, і тое, без чаго немагчыма было пабудоваць Акропаль, бескарысна для вытворчасці электронных вытворчасцяў.

Колькі ні мадэрнізуі такарныя станкі, вывезеныя з Германіі ў 1945 годзе, у вытворчасці інтэгральных схем карысці ад іх няма. Але абсталяванне для электроннай прамысловасці ўсходнеславянскія народы не вырабляюць, а «поўныя мяззотнікі» на Захадзе самі яго не прададуць і іншым не дазваляць.

Што застаецца рабіць тым, хто аказаўся чужым на свяце пятага тэхналагічнага ўкладу? Апеляваць да традыцыйных каштоўнасцяў — і адначасова спрабаваць выдаць свае правалы за поспехі. Глядзіш, яшчэ гадоў 5–10 гэта дазволіць ім утрымацца ля бюджэтнай кармушкі.

(скарочана)

Сяргей Нікалюк
novychas.by

«НЕВЕРАГОДНЫ 2020-Ы»

«У 2020 ГОДЗЕ БЕЛАРУСКАЯ НАЦЫЯ ЗНОЎ ЗАЯВІЛА СЬВЕТУ ПРА СЯБЕ»

Радые Свабода звярнулася да беларускіх інтэлектуалаў з просьбай падзяліцца іх бачаннем і разуменьнем падзеяў 2020 году, адказаць у шырокім сэнсе на пытаньне «Што гэта было?». Сёння прапануем вашай увазе адказы доктара гісторыі, журналіста і публіцыста Сяргея Абламейкі

Ключавымі месяцамі 2020 году для мяне сталі няжнівень-верасень, але травень-чэрвень.

Менавіта тады стала зразумела, што нацыя беларусаў жыве, выйшла на новы этап свайго развіцця і паміраць не збіраецца. Наадварот, яна нарадзіла новыя, больш асьвечаныя і больш культурныя пакаленьні, зьніталася, мабілізавалася і заявіла аб сваім праве кантраляваць дзяржаўнае ўтварэнне, якое носіць яе імя, але знаходзіцца ў руках кампрадорскай «вэртыкалі» зь няўцягмай, эклектычнай ідэалогіяй.

Шматлікія інтэрвю зь людзьмі па ўсёй краіне, якія стаялі ў чэргах, каб падпісацца за альтэрнатыўных кандыдатаў, сьведчылі пра нешта неверагоднае. Людзі адзін за адным, кажучы пра свае погляды і жаданні, пацвярджалі навуковыя тэзісы гісторыкаў і сацыёлагаў, якія ўсё XX стагодзьдзе вывучалі і сыстэматызавалі працэсы нараджэння і фармаваньня сучасных нацый.

У першай палове чэрвеня 2020 году пасьвецепракацілася магутная хваля акцыяў салідарнасьці беларускай дыяспары з удзельнікамі выбарчай кампаніі на радзіме.

Сотні акцыяў праходзілі пад бел-чырвона-белымі сьцягамі і Пагоняй. Калі ж нацыянальныя сьцягі зьявіліся над галоўнымі ўдзельнікаў акцыі салідарнасьці ў такіх нетыповых месцах, як Кіпр, востраў Балі або Ізраіль, я апублікаваў (20.06.2020) першы тэкст пра новы этап у развіцці беларускай нацыі.

Вось тэзісы або цытаты з васьмі маіх эсэ, якія былі апублікаваныя ў чэрвені — лістападзе 2020 году, і некаторыя тлумачэньні да іх.

1. Новы этап у жыцці нацыі

Летась падзеі ў Беларусі я назваў завяршэньнем фармаваньня беларускай нацыі. Іншыя пазней казалі пра нараджэньне, фармаваньне, дафармаваньне etc. Сёння я думаю, што можна гаварыць і пра абуджэньне нацыі, якая выздараўлівала ў сябе дома (у

сваёй дзяржаве).

Новы этап у гэтым працэсе пачаўся ў 2014 годзе пасля нападу Расеі на Ўкраіну. Адносна інэртныя да таго часу беларусы ўсвядомілі экзiстэнцыйную пагрозу свайму дзяржаўнаму і нацыянальнаму існаваньню і ўсьлед за ўкраінцамі апынуліся ў вышыванкі — пачаўся рост увагі да нацыянальнага.

2. Гістарычныя трыгеры

Асноўнымі пунктамі новага этапу ў жыцці беларускай нацыі (апрача падзеяў 2014 году ва Ўкраіне) сталі: атрыманьне Сьвятланай Алексіевіч Нобэлеўскай прэміі па літаратуры ў 2015 годзе; антыдармаедзкія пратэсты зімы 2016–2017 гадоў; жорсткі разгон у Менску шматтысячнага шэсьця з нагоды 99-х угодкаў незалежнасьці БНР у сакавіку 2017 году;

сьвяткаваньне 500-годзьдзя Бібліі Францішка Скарыны летам 2017 году;

шматтысячнае сьвяткаваньне 100-х угодкаў БНР у сакавіку 2018 году ў Менску;

шматтысячны ўдзел беларусаў пад нацыянальнымі сьцягамі ў пахаваньні Кастуся Каліноўскага і яго паплечнікаў у Вільні ў лістападзе 2019 году;

пандэмія каранавірусу, якая пачалася ў Беларусі ў лютым-сакавіку 2020 году і была фактычна праігнараваная ўладамі краіны;

перадвыбарчая кампанія вясны-лета 2020 году; фальсыфікацыя выбараў, пратэсты і гвалт славых структур супраць мірных дэманстрантаў і грамадзянскай супольнасьці.

3. Апошняя нацыя Эўропы Вядомы тэарэтык нараджэньня нацый, чэскі (працяг на стар. 4)

«НЕВЕРАГОДНЫ 2020-Ы»

(пачатак на стар. 3)

гісторык Міраслаў Грох вызначыў падставы і сувязі, на якіх сфармаваліся сучасныя нацыі. Падстаў можа быць шмат, але тры зь іх застаюцца нязьменнымі. Гэта:

Памяць пра агульнае мінулае, якое ўсьведамляецца як агульны лёс усёй этнічнай групы ці хаця б яе ключавых элементаў.

Шчыльныя моўныя або культурныя сувязі, якія забяспечваюць больш высокі ўзровень сацыяльнай камунікацыі ўнутры групы ў параўнаньні з навакольным сьветам.

Канцэпцыя роўнасьці ўсіх членаў групы.

Выказваньні беларуска- і расейскамоўных людзей усіх узростаў, полаў, палітычных арыентацый і прыхільнасьцяў падчас пікетаў у сталіцы, абласных гарадах і самых аддаленых раённых цэнтрах паказалі, што ў думках людзей прысутнічаюць усе тры пастулаты Гроха:

«Мы — беларусы...»; «Наш народ варты лепшага жыцьця і лепшай долі...»; «У нас такая доўгая і вялікая гісторыя...»; «Пражывем мы бяз гэтай Расеі...»; «Мы заўсёды былі ў Эўропе...»; «Я люблю сваю дарагу, прыгожую, любімую Беларусь, не хачу зьяжджаць, хачу жыць тут...»; «Яна (улада) нас зусім не паважае...»; «Яны (чыноўнікі) нас за людзей ня лічаць...»; «Я хачу, каб яны нас паважалі, а не зьневажалі і ня ціснулі...»; «Мы хочам праўды і справядлівасьці, хочам роўных магчымасьцяў, каб кожны мог зарабіць на сям'ю і на дом...»; «Чаму я павінен ехаць за дзьве тысячы кілямэтраў на заробкі, прыніжацца? Што я сыну свайму скажу? Каб таксама ехаў да чужакоў на паклон?...».

Тут ня толькі ўсе тры пастулаты Міраслава Гроха, тут і адказ на пытаньне клясыка:

«А чаго ж, чаго захацелась ім, Пагарджаным век, ім, сьляпым, глухім?»

— Людзьмі звацца».

4. Моўнае паразуменьне

У Беларусі да 2020 году фактычна зьніклі супярэчнасьці паміж беларуска- і расейскамоўнымі людзьмі (калі ня браць у разлік паслугачоў і прыхільнікаў рэжыму, якія складаюць яўную меншасьць грамадства). Статус беларускай мовы

і яе маральны аўтарытэт значна вырасьлі. Зноў цытаты ўдзельнікаў перадвыбарчых пікетаў: «Выбачайце, я буду па-расейску, але беларуская мова прыгожая, я яе люблю...»; «Я пачну на роднай мове, але фармуляваць думкі мне лягчэй па-расейску. Вельмі прашу мне прабачыць...»; «Наша мова самая прыгожая, я, на жаль, мала на ёй размаўляю...»; «Бачыце, я не зусім упэўнена гавару на роднай мове...»; «Мы адродзім родную мову, яна клясная...».

Гэта маральная перавага і маральная сіла, якая непазьбежна дасьць свой плён у будучыні. Маніфэстным выяўленьнем паразуменьня і згоды паміж беларуска- і расейскамоўнымі беларусамі можа служыць выказваньне расейскамоўнай пісьменьніцы Сьвятланы Алексіевіч, якая ў 2017 годзе на сустрэчы з чытачамі ў Гомлі заявіла: «У нас нацыянальнай ідэяй можа быць толькі пабудова сваёй нацыянальнай дзяржавы, дзе была б наша нацыянальная мова».

5. Рэфэрэндум аб вяртаньні нацыянальных сымбалаў

Летам 2020 году адбыўся фактычны плебісцыт, на якім беларускі народ вярнуў сабе нацыянальную сымболіку, што была дзяржаўнай у 1918–1920 і ў 1991–1995 гадах: бел-чырвона-белы сьцяг і герб «Пагоня», а таксама вокліч «Жыве Беларусь!».

Сотні і сотні акцыяў салідарнасьці па ўсім сьвеце, дзясяткі мітынгаў аб'яднанага штабу падчас выбарчай кампаніі і акцыі супраціву сотняў тысяч людзей пасьля 9 жніўня 2020 году праходзілі пад нацыянальнымі сымбаламі. Пад імі была пралітая кроў абаронцаў дэмакратыі, іх узьнялі трактарабудайнікі, шахтары, праграмісты, іх вывешвалі на сваіх дамах і ў кватэрах людзі на захадзе, усходзе, поўначы і поўдні краіны.

Грамадзяне бяз розьніцы моваў, на якіх яны гавораць, прызналі бел-чырвона-белы сьцяг, герб «Пагоня» і вокліч «Жыве Беларусь» галоўнай сымбалічнай і сутнаснай альтэрнатывай дыктатуры.

Нацыя беларусаў заявіла, што прызнае сакральны статус нацыянальнай сымболікі. А сымболіка, як вядома, вызначае зьмест і эктэр разьвіцьця краіны і народу...

(скарочана)

Радые Свабода

АБАРОНЦЫ

«НАМ ЗАКРЫВАЮТ РОТ»

Дмитрий Лаевский в последний год стал одним из наиболее известных адвокатов в Беларуси. Он вел несколько громких дел, был защитником экс-банкира и претендента на пост президента Виктора Бабарико, а также члена Координационного совета Максима Знака. В июле Лаевского исключили из коллегии адвокатов, что фактически накладывает запрет на профессию в стране. Поговорили с Дмитрием о его работе в непростых условиях, давлении на адвокатов и солидарности коллег.

«Мы переходим к периоду, когда в ходу доносы»

— Недавно завершился один из самых громких судебных процессов страны за последний год. Было ли это дело знаковым для вас?

— Судебный процесс по делу Виктора Бабарико его адвокаты считают незавершённым. Завершилась только первая инстанция — вынесен приговор. Но поскольку этот приговор неправомерный, то мы это рассматриваем как промежуточный этап. Так что наша работа не завершена и задача, которая стоит перед нами, еще не выполнена.

Я продержался до конца первой инстанции и совместно с коллегами выработал правовую позицию по поводу незаконности обвинений. Это важно, в связи с этим я могу чувствовать пользу от себя в этом деле.

Для меня это дело — особенное. Во-первых, в связи с ним я утратил право

на профессию. Во-вторых, в связи с его объемом и значимостью. А также то, с какими классными людьми мне посчастливилось работать, и объем агрессии и угроз, с которыми пришлось столкнуться.

В моем случае они в итоге реализовались через дисциплинарную ответственность.

Мы увидели реализацию таких угроз еще осенью 2020 года, когда безосновательно был лишен лицензии Александр Пильченко, с которым мы начинали защиту [Бабарико]. Нам тогда продемонстрировали, что из-за любого высказывания, совершенно правового по своей сути, можно не позволить нам дальше работать.

— Как думаете, почему вас исключили уже после оглашения приговора по делу Виктора Бабарико? Судя по опыту, могли это сделать раньше.

ЭКАНОМІЧНАЯ ПАЛІТЫКА

«...МОЖА ІСНАВАЦЬ ТОЛЬКІ РЭПРЭСІЎНАЯ ЭКАНОМІКА»

Старшы навуковы супрацоўнік цэнтру BEROС, эканаміст Зьміцер Крук адказвае на пытаньне, ці могуць улады ўвесці валютныя абмежаваньні, прагназуе, што будучь рабіць улады з бізнэсам, і тлумачыць, што сталася з «рэформамі» ўраду Галоўчанкі.

— Апошнія тыдні зьявілася непацьверджаная інфармацыя, размовы пра тое, што ўлады могуць рыхтаваць пэўныя дзеянні для абмежаваньня абарачэньня замежнай валюты ў Беларусі. Ці ёсьць нейкія эканамічныя падставы для такіх чутак і ці магчыма, што ўлады прымуць такія рашэньні?

— Падставы для такіх разважанняў грунтуцца перш за ўсё на тым, што за апошні год адбыўся вельмі істотны адток валюты з банкаўскай сыстэмы Беларусі. Расьце замежны дзяржаўны доўг, усё больш складана яго абслугоўваць. Таксама ёсьць пытаньні наконт стабільнасьці замежнагандлёвага баянсу, які за апошні год нават палепшыўся, але з красавіка гэтае паляпшэньне зьдзімаецца. Таму існуе даволі вялікая колькасьць рызык, якія могуць прывесці да валютнага крызісу.

У такой сытуацыі зусім ня дзіўна, што ўладам прыходзяць у галаву ідэі ўвесці пэўныя валютныя абмежаваньні. Дадатковы чыньнік — менавіта цяпер набываюць моц зьмены ў валютнае заканадаўства. Яшчэ год таму, калі яны прымаліся, некаторыя артыкулы ўспрымаліся як пэўная эканамічная лібералізацыя — напрыклад, пакінулі за Нацбанкам права ўводзіць пэўныя валютныя абмежаваньні. Усе гэта павялічвае хваляваньні, што ўлады могуць увесці нейкі нярынкавы рэжым кіраваньня валютнымі апэрацыямі...

— Часам кажуць, што наступныя пасьля журналістаў і праваабаронцаў — гэта бізнэсоўцы, прадпрыемальнікі. Ці можна чакаць, што да бізнэсу прыйдуць з мэтай «раскулачыць»?

— Хутчэй мэта будзе не «раскулачыць», а «нармалізаваць». Яны хочуць бачыць бізнэс цалкам залежным ад улады. Толькі такі бізнэс, на думку ўладаў, мае права на

існаваньне.

— Ужо прайшоў пэўны час пасля ўвядзеньня эўрапейскіх санкцыяў і можна больш дакладна ацаніць іхны магчымы ўплыў. Калі аналізаваць толькі тыя санкцыі, якія ўжо ўвядзеныя, — які эфэкт яны будучь мець для беларускай эканомікі?

— Пакуль санкцыі пакідаюць даволі шмат поля для манэўру, для спробаў некай іх абысьці праз розныя бізнэс-схемы. Я думаю, у найбліжэйшыя месяцы гэта і будзе асноўным пытаньнем — ці ўдасца беларускім уладам пабудоваць такія схемы. Калі ж санкцыі будуць працаваць так, як абвешчана, найперш у калійнай і нафтавай галіне, то толькі гэта (не адразу, а з канца 2021-га — пачатку 2022 году) прывядзе да прасяданьня ВУП мінімум на 3 адсоткі. Натуральна, улады будучь шукаць нейкія пралазы, каб не дапусьціць такога эфэctu.

— Восеньню 2020 году беларускі ўрад прадставіў эканамічную праграму, якую ў іншай палітычнай сытуацыі можна было б расцаніць як дастаткова лібэральную. Што-небудзь з гэтага было ўвядзена ў жыцьцё ці ўсё засталося толькі дэкларацыяй? Ці эканоміка проста ідзе ўслед за рэпрэсіўнай палітыкай?

— Вядома, у рэпрэсіўнай палітыцы можа існаваць толькі рэпрэсіўная эканоміка. Я ня бачу пэрспектываў, каб нейкія прыгожыя пляны ці намеры, нават запісаныя ў праграмах, маглі б быць рэалізаваныя. Немагчыма сур'ёзна ставіцца да заяваў ураду пра нейкія «рэформы» у цяперашніх умовах. Гэта зусім іншая сытуацыя нават у параўнаньні з 2016–2017 годам, калі пачалася нармалізацыя адносінаў з Эўропай і гэта таксама рабіла ўплыў на пэўныя эканамічныя рашэньні. Цяпер гэтага ўплыву няма.

svaboda.azureedge.net